

Als je kinderen **niet meer** gaan....

Kinderen die niet meer naar de kerk willen. Voor veel ouders is het een pijnpunt. Een worsteling zelfs. Oud-legerpredikant Henk Fonteyn kan ervan meepraten. Hij ging bewust het gesprek aan met zijn (bijna) volwassen kinderen en schreef naar aanleiding daarvan het boek *Als je kinderen niet meer gaan*. Valt ouders eigenlijk iets te verwijten? Geven ze voldoende leiding in hun gezin?

Nee, ruzie over de kerkgang is in ons gezin nooit voorgekomen. Vele jaren gingen we min of meer als vanzelf in gezinsverband naar de kerk. Misschien scheelde het dat ik zelf predikant was. Kerkgebouw, kerkdienst, kerkmensen en kerkelijke activiteiten waren natuurlijk sterk verweven met ons gezinsleven.

We bewoonden een pastorie die we met milde ironie als 'Het Glazen Huis' plachten aan te duiden en onderin ons huis vonden kerkenraadsvergaderingen, catechisaties, gespreksgroepen en andere gemeenteactiviteiten plaats. De kerk hoorde bij ons gezinsleven en ons gezinsleven werd in belangrijke mate bepaald door het kerkelijk leven en de spin-in-het-web-functie die ik daar als predikant had.

In de puberteit van onze oudste kinderen begon die vanzelfsprekendheid natuurlijk wat ter discussie te

staan, maar echt onaangename gesprekken of gespannen zondagmorgen-scènes kan ik me niet herinneren.

Verhuizen en (niet) wennen

Toen ik in 2001 de pastorie verliet voor een functie als geestelijk verzorger bij de Koninklijke Landmacht, woonde onze oudste dochter al op zichzelf. Met de vier andere kinderen verhuisden we en zochten aansluiting bij de protestantse kerkgemeenschap in onze nieuwe, en huidige, woonplaats Culemborg. Achteraf hebben we van de oudere toen nog thuiswonende kinderen wel begrepen dat deze verhuizing eigenlijk het breekpunt is geweest in hun kerkbezoek: ze vonden de aansluiting niet, zochten die misschien ook niet heel intens, en verdwenen gaandeweg geruisloos uit de kerkbank.

Wij vonden dat jammer, maar zijn altijd van het standpunt uitgegaan dat geloven en dwang twee volstrekt met elkaar strijdige begrippen zijn. Kinderen in de puberteit, die hun handen vol hebben aan de eigen identiteit, en dat ook nog eens in een snel groeiend en veranderend lichaam, moet je volgens ons niet dwingen in een systeem dat in hun ogen heel erg tot de wereld van de volwassenen behoort. De dwang van de middelbare school is al erg genoeg!

De grote terugloop

Feit is, intussen de nodige jaren later en met vijf volwassen (nou ja, bijna...) kinderen van wie er al drie de deur uit zijn, dat van die vijf er slechts een of twee nog af en toe een kerkdienst bezoeken. Ook de twee nog thuiswonenden hebben daar in de afgelopen jaren een punt achter gezet. Niet na een felle discussie of heftige emotionele scènes, nee, het ging eigenlijk geruisloos. En wij zijn niet de enigen die daarmee worden geconfronteerd. Kijk ik vandaag de dag in mijn eigen kerk(dienst) rond, dan zie ik dat de leeftijdscategorie tussen globaal 12 en 36 jaar zeer schaars is vertegenwoordigd. Gezinnen met jonge kinderen zijn er dus ook niet heel veel. In een gemiddelde kerkdienst in onze wijk-gemeente, waar toch wel tegen de tweehonderd kerkgangers zijn, valt me elke zondag weer op hoe weinig kinderen in de basisschoolleeftijd voorafgaand aan de preek richting kindernevendienst vertrekken. Klaarblijkelijk hebben dus ook heel veel jonge ouders er al jaren geleden een punt achter gezet. Steeds minder ook komt het voor dat ouders de weg terug kiezen naar aanleiding van de geboorte van hun kinderen en de eventueel daarmee verbonden doop.

Om kort te gaan: het gaat niet goed met de kerk, als we op de aantallen jongeren

en kinderen afdalen. Waarbij 'jongere' alles van 0 tot 40 kan betekenen. Het gaat zeker niet goed met de traditionele grote kerkgenootschappen, noch met de rooms-katholieke, noch met de grote protestantse, zelfs niet na de fusie tot PKN. En hoewel ik daar minder zicht op heb, vermoed ik dat ook in evangelische gemeenten, pinkstergemeenten en baptistengemeenten dezelfde tendens - mogelijk iets later ingezet - zichtbaar is. En zelfs in de ultraorthodox gereformeerde kerkgenootschappen is sprake van terugloop, ook al maskeren de enorme kerkgebouwen en de hoge concentraties kerkleden in bepaalde regio's en woonorden dat een beetje.

Schuld

Veel ouders van kinderen die niet meer gaan, kampen met een schuldgevoel. Ze twijfelen of ze wel voldoende het goede voorbeeld hebben gegeven. Of ze wel genoeg vroomheid in het dagelijks opvoedingspakket hadden ingebouwd. Of ze misschien te toegeeflijk of te soft geweest zijn. Maar hoewel er met enige zelfreflectie en zelfkritiek niets mis is, denk ik toch dat we onszelf dat schuldgevoel moeten besparen. Ik zou het zelfs willen omdraaien: heel veel mensen van mijn generatie, de ouders van kinderen die nu globaal tussen de 18 en 36 zijn en grotendeels schitteren door afwezigheid, *hebben misschien wel meer hun best gedaan dan ooit tevoren!*

Onze grootouders en onze ouders immers konden nog terugvallen op de - weliswaar in toenemende mate wankelende - verzuiling in de samenleving. De maatschappij was overzichtelijk ingericht, kinderen van gereformeerde ouders gingen naar de School met den Bijbel, waar het onderwijzend personeel zondags naar dezelfde kerk ging, kinderen van katholieke ouders gingen naar de katholieke school.

Afhankelijk van je zuil las je een bepaalde krant, was je lid van een bepaalde omroepvereniging en stemde je op een bepaalde politieke partij. Maar zelfs met de mensen met wie je levensbeschouwelijk in veel opzichten van mening verschilde, deelde je een fors aantal normen en waarden, waardoor de samenleving veilig en overzichtelijk was. Met 'andersdenkenden', of aanhangers van andere wereldgodsdiensten kwam men niet of nauwelijks in aanraking en de eigen geloofswaarheden waren in dogmatisch beton gegoten.

Het is mijn generatie geweest, geboren na de oorlog, die de wereld in adembenemend tempo heeft zien veranderen en die door al die veranderingen ook *zelf* anders is geworden. Het is mijn generatie die niet langer alle geloofs-

waarheden slikte. Die niet meer wenste te leven in een besloten zuil van gelijkgestemden, die verder en vaker de wereld bereisde en ontdekte dat onze visies op God en geloof, over liturgie, over de voorzienigheid Gods, homoseksualiteit en tal van andere zaken, vaak sterk gekleurd en beperkt waren door ons eigen perspectief en onze eigen context. Vanuit die positie hebben wij getracht, niet in de bijzaken of de buitenkant te blijven steken.

Maar eerlijk gezegd... misschien heel wat minder zeker of zelfverzekerd dan onze

opvoeders destijds waren, of tenminste leken te zijn. Daar staat tegenover dat wij, net als over seks en politiek, wel openhartig durfden spreken over ons geloof, iets waar onze ouders en grootouders nog grote moeite mee hadden! Daarom durf ik te zeggen: wij hebben gedaan wat we konden, en ik zou het een volgende keer niet anders doen. Een boer kan wieden, ploegen, zaaien ... Maar het leven blijft een geheim dat hij niet in de hand heeft.

Een compleet andere wereld

Mijn kinderen zijn opgegroeid, en mijn eventuele kleinkinderen zullen opgroeien, in een wereld waarin de genoemde veranderingen alleen nog maar sneller

en meeromvattend zullen zijn. Ik was al halverwege de veertig, toen ik me nog vertrouwd moest maken met de digitale snelweg, met geheel nieuwe wijzen van communiceren en kennis vergaren. Had ik die boot gemist, dan stond ik anno 2016 zowat buiten de samenleving. Was vroeger negentig procent van het wereldgebeuren ver van ons bed, en ging nieuwsvoorziening altijd door de filter van de tijd, tegenwoordig zijn we direct getuige van alle mogelijke ingrijpende gebeurtenissen. We zien mensen via de filmpjes op Facebook vechten voor hun leven, of we bekijken de onthoofdingen van slachtoffers door hun beulen achteraf op YouTube. Alles komt langs, alles is toegankelijk, het is niet langer mogelijk om onze kinderen te vrijwaren voor veel van wat we eigenlijk onwenselijk achten.

We moeten hen leren, ermee om te gaan en we moeten dat als volwassenen ook zelf vaak nog leren. Van groot belang is dat we met onze kinderen in gesprek proberen te blijven over alle relevante levensthema's, inclusief geloof, hoop en liefde. Er is geen 'truc' om kinderen gelovig te laten worden, en of we hen - als ze eenmaal hun eigen weg in het leven gaan zoeken - bij de kerk(gang) kunnen behouden, ligt maar zeer ten dele in onze macht als ouders. Wat we wel kunnen, is als ouders en

opvoeders in alle oprechtheid en nederigheid proberen, ons geloof te leven en zichtbaar te maken in onze liefde, voor God, voor onze kinderen, voor het wonder van al wat leeft.

Het Verhaal blijft gaan

De kerk heeft lange tijd geteerd op de positie die eeuwenlang onaantastbaar en onaangevochten bleef. Die tijd is voorgoed voorbij. En voor veel mensen van de jonge generatie behoort de kerk, terecht of ten onrechte, bij de voltooid verleden tijd. Maar dit betekent allerminst dat jonge mensen geen spirituele antenne hebben, onverschillig zijn ten opzichte van God en gebod, nooit bidden of geen besef hebben van het geheim van het bestaan. Mensen van nu zijn in dat opzicht niet anders dan mensen van ooit. En kerkverlating is niet identiek aan religieuze desinteresse, noch teken van spirituele leegstand in een mensenleven.

Zelf ben ik blij dat er nog kerken en kerkdiensten zijn, en ik kan moeiteloos meer dan tien redenen bedenken waarom ik graag de goede gewoonte van de kerkgang blijf volhouden. Maar de maatschappij is veranderd en ik kan me heel goed verplaatsen in mensen die deze behoefte niet delen. Al ben ik ook wel eens bang dat zij zichzelf te kort doen! Want de gemiddelde hedendaagse kerkdienst is allang niet

meer het voorspelbare gebeuren waarin wereldvreemde, tijdloze verhalen in onbegrijpelijke kanseltaal worden gedebiteerd in een strak geregisseerde saaie *one man show*. Dat geeft mij dan ook wel weer hoop voor de kerk van vandaag en morgen: het wordt anders, kleiner, meer bescheiden.

Maar God is niet van gisteren, dus Zijn Grote Verhaal zal altijd weer een weg naar onze harten en die van onze kinderen vinden. Is het ooit niet met twaalf mensen begonnen? En dan nog iets ... De verkoop van de Bijbel blijkt niet te lijden onder de tendens van kerkverlating. Zou het kunnen dat heel veel 'kleinkinderen van de verloren zoon' de diepgang en realiteitszin van de Bijbelse verhalen gaan herontdekken, juist omdat ze 'niet door kerkelijke en dogmatische voorkennis gehinderd' deze verhalen onbevangen tegemoet kunnen treden?

Henk Fonteyn (1954) was gemeentepredikant in de protestantse gemeente in Tricht en daarna geestelijk verzorger bij de Koninklijke Landmacht. Nu werkt hij als freelance publicist. Hij is getrouwd, heeft vijf kinderen en woont in Culemborg. Bij Ark Media verscheen in 2013 zijn boek *Man, wat bezielt je. Inspirerende verhalen over kracht en kwetsbaarheid* en in 2015 de titel *Als je kinderen niet meer gaan, gedachten voor ouders die wel in de kerk blijven*. Voor reacties: henkfonteyn@gmail.com.

Henk Fonteyn

Waarom heb je de kerk verlaten?

Wat mijn **kinderen** zelf hierover zeggen:

'... Sinds enige jaren woon ik niet meer in Nederland. Ik heb nooit meer de behoefte gehad om me bij een kerkelijke gemeente aan te sluiten... Wel leert mijn eigen opvoeding mij dat het doorgeven van bijbelse liederen en verhalen een ontzettend waardevolle toevoeging aan het leven is en dat zou ik, mocht ik ooit kinderen krijgen, hen dan ook heel erg graag meegeven. Wie weet brengt mij dat wel weer dichterbij de kerk...'
(Channa, 27 jaar)

'... Ik denk dat veel jonge mensen zich vooral van de georganiseerde religie afkeren, omdat de boodschap in sterk verouderde vormen en woorden is verpakt, die geen verband lijken te hebben met hun dagelijks leven...'
(Mathias, 28 jaar)

'Voor mij persoonlijk geldt dat ik nog altijd (of juist nu) blij ben met mijn gelovige en kerkelijke opvoeding. Ik denk dat ik hierdoor heb geleerd iedereen als individu te bekijken en respect te hebben voor iedere cultuur.... Ondanks de veroudering zijn de normen en waarden van kerk en religie wat mij betreft van alle tijden en is het een groot gemis dat zoveel anderen deze boodschap niet meer meekrijgen. Hoewel ik dus zelf niet meer in de kerk te vinden ben, zie ik wel de waarde ervan, hoe tegenstrijdig dit dan ook mag klinken...'
(André, 32 jaar)

'... Een van mijn favoriete dichters zegt: "Ik bezoek geen kerken, tempels, synagogen of kloosters.... Ik ga naar buiten om me te laten natregenen. En wanneer het ophoudt met regenen, zie ik de regenboog in de lucht. Ik geloof in Degene die kleuren aan de regenboog gegeven heeft."
(Valentya, 28 jaar)

Maak kans op een boek!

GroeiMagazine mag een exemplaar van *Als je kinderen niet meer gaan, gedachten voor ouders die wel in de kerk blijven* weggeven. Wil je kans maken op het boek van Henk Fonteyn stuur dan **vóór 15 mei 2016** een kaart met je naam en adresgegevens naar Internationale Bijbelbond, t.a.v. Redactie GroeiMagazine, Postbus 91, 3958 ZV Amerongen. Of stuur een mail met deze gegevens naar redactiegroei@ibb.nu. Vermeld om welk boek het gaat.